

Теми для самостійного опрацювання

1. Роль давньогрецької та латинської лексики у формуванні та розвитку міжнародної наукової термінології.
2. Грецький алфавіт з латинськими еквівалентами.
3. Анатомічні терміни. Основні моделі анатомічних термінів.
4. Прикметники в структурі анатомічних і клінічних термінів.
5. Відмінювання дієслів у Praesens indicativi acivi et passivi. Наказовий спосіб. Умовний спосіб.
6. Грецькі дублетні позначення (терміноелементи) латинських іменників першої відміни.
7. Грецькі дублетні позначення (терміноелементи) латинських іменників другої відміни.
8. Латинсько-грецькі дублети прикметників першої групи.
9. Дієприкметник минулого часу пасивного стану.
10. Суфікси іменників третьої відміни. Латинсько-грецькі дублети іменників третьої відміни.
11. Грецькі дублетні позначення (терміноелементи) латинських прикметників третьої відміни.
12. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Вживання дієприкметника теперішнього часу активного стану в анатомічній термінології.
13. Прикметники з недостатніми ступенями порівняння. Вживання ступеневих форм в анатомічній термінології.
14. Грецькі дублетні позначення (терміноелементи) латинських іменників IV-V відмін.
15. Відмінювання кількісних, порядкових, розділових числівників.
16. Латинська номенклатура лікарських форм.
17. Скорочення в рецептах. Правила виписування рецептів.
18. Словотвір. Основоскладання. Перфіксація. Суфіксація.

Індивідуальні завдання

(реферати, презентації, доповіді)

1. Історія розвитку латинської мови та її значення для медичної термінології.
2. Фармацевтична термінологія як складова медико-біологічної термінології.
3. Рецепт як один з найважливіших документ у практичній діяльності фармацевта.
4. Греко-латинські терміноелементи у назвах лікарських препаратів.
5. Крилаті вислови та афоризми в медичній термінології.
6. Особливості латинської хімічної номенклатури.
7. Шляхи утворення латинської біноміальної ботанічної номенклатури.
8. Латинська номенклатура лікарських форм.
9. Міжнародні рецептурні скорочення.
10. Способи утворення клінічних термінів.
11. Способи утворення назв найпоширеніших хвороб.
12. Міфоніми у назвах рослин.
13. Міфоніми у назвах хвороб та патологічних процесів.

Лексичний мінімум

Дієслово

abduco, duxi, ductum, ěre – відводити
ascendo, ndi, nsum, ěre – підніматись
audio, ĩvi, ĩtum, ĩre – слухати
communĭco, āvi, ātum, āre – з'єднувати
corrĭgo, rexĭ, rectum, ěre – виправляти

deformo, āvi, ātum, āre – деформувати
descendo, ndi, nsum, ěre – спускатись
divido, visi, visum, ěre – розділяти
do, dedi, datum, are – давати
muto, āvi, ātum, āre – змінювати
perfōro, āvi, ātum, āre – проникати, проривати
reccurro, curri, cursum, ěre – повертатись назад
sano, āvi, ātum, āre – лікувати
sentio, sensi, sensum, ĩre – відчувати
transverto, verti, versum, ěre – повертати
video, vidī, visum, ěre – бачити

Перша відміна іменників

ala, ae, f – крило
aorta, ae, f – аорта
apertūra, ae, f – отвір
arteria, ae, f – артерія
bucca, ae, f – щока
capsūla, ae, f – капсула
cellūla, ae, f – клітина
chorda, ae, f – струна
clavicūla, ae, f – ключиця
columna, ae, f – стовп
concha, ae, f – раковина
costa, ae, f – ребро
crista, ae, f – гребінь
fascia, ae, f – фасція
fibra, ae, f – волокно
fibūla, ae, f – малогомілкова кістка
fossa, ae, f – ямка
fovea, ae, f – ямка
gingīva, ae, f – ясна
glandūla, ae, f – залоза
incisūra, ae, f – вирізка
lamīna, ae, f – пластинка
linea, ae, f – лінія
lingua, ae, f – язик
mandibūla, ae, f – нижня щелепа
maxilla, ae, f – верхня щелепа
medulla, ae, f – мозок
nucha, ae, f – карк
orbīta, ae, f – очна ямка
palpebra, ae, f – повіка
plica, ae, f – складка
porta, ae, f – орбіта
scapula, ae, f – лопатка
sella, ae, f – сідло
spina, ae, f – ость
sutūra, ae, f – шов
tibia, ae, f – великогомілкова кістка
valvūla, ae, f – клапан
vena, ae, f – вена
vertebra, ae, f – хребець

vesīca, ae, f – міхур

Друга відміна іменників

alveolus, i, m – альвеола
angulus, i, m – кут
antebrachium, ii, n – передпліччя
atrium, ii, n – присінок, передсердя
antrum, i, n – печера
anus, i, m – задній прохід
blepharon, i, n – повіка
brachium, ii, n – плече
bronchus, i, m – бронх
bulbus, i, m – цибулина
caecum, i, n – сліпа кишка
carpus, i, m – зап'ясток
cavum, i, n – порожнина
cerebellum, i, n – мозочок
cerebrum, i, n – мозок
cilium, ii, n – вія
colon, i, n – ободова кишка
collum, i, n – шия
cranium, ii, n – череп
digītus, i, m – палець
dorsum, i, n – спина
encephalon, i, n – головний мозок
frenulum, i, n – вуздечка
fundus, i, m – дно
ganglion, i, n – нервовий вузол
gyrus, i, m – звивина
humērus, i, m – плечова кістка
intestīnum, i, n – кишка
labium, ii, n – губа
ligamentum, i, n – зв'язка
lobus, i, m – доля
manubrium, ii, n – ручка
mentum, i, n – підборіддя
membrum, i, n – кінцівка
musculus, i, m – м'яз
nasus, i, m – ніс
nervus, i, m – нерв
nodus, i, m – вузол
nucleus, i, m – ядро
oculus, i, m – око
organon, i, n – орган
ostium, ii, n – отвір
palatum, i, n – піднебіння
radius, ii, m – променева кістка
sclēton, i, n – скелет
septum, i, n – перегородка
spatium, ii, n – простір
sternum, i, n – грудина
stomachus, i, m – шлунок
supercilium, ii, n – брова

truncus, i, m – стовбур
utērus, i, m – матка
venticūlus, i, m – шлуночок
vestibūlum, i, n – присінок

Третя відміна іменників

abdōmen, īnis, n – живіт
abductor, ōris, m – м'яз-відвідник
adductor, ōris, m – м'яз-привідник
aden, adēnis, m – залоза, лімфатичний вузол
anastomōsis, is, f – сполучення
apex, apīcis, m – верхівка
aponeurōsis, is, f – розтяг
apophysis, is, f – приросток
articalatio, ōnis, f – суглоб
atlas, atlantis, m – атлант, перший шийний хребець
auris, is, f – вухо
axis, axis, m – вісь, другий шийний хребець
basis, is, f – основа
calcar, āris, n – шпора
calx, calcis, f – п'ята
canālis, is, m – канал
cartilago, īnis, f – хрящ
соссух, ugis, m – куприк
compressor, ōris, m – м'яз-стискач
cor, cordis, n – серце
corpus, ōris, n – тіло
cortex, tīcis, m – кора, кіркова речовина
crus, cruris, n – гомілка
cutis, is, f – шкіра
dens, dentis, m – зуб
depressor, ōris, m – м'яз-опускач
diaphysis, is, f – діафіз, тіло кістки
epiphysis, is, f – епіфіз, наросток
extensor, ōris, m – м'яз-розгинач
femur, ōris, n – стегно
flexor, ōris, m – м'яз-згинач
foramen, īnis, n – отвір
frons, frontis, f – лоб, чоло
gaster, gastris, f – шлунок
gaster, tris, f – шлунок
hallux, ucis, m – великий палець стопи
hepar, ātis, n – печінка
index, īcis, m – вказівний палець кисті
larynx, laryngis, m – гортань
levator, ōris, m – м'яз-підіймач
lien, lienis, m – селезінка
liquor, ōris, m – рідина
margo, īnis, m – край
mater, tris, f – мозкова оболонка
naris, is, f – ніздря

occiput, ĩtis, n – потилиця
os, oris, n – рот
os, ossis, n – кістка
pancreas, atis, n – підшлункова залоза
paries, pariētis, m – стінка
pars, partis, f – частина
pectus, ōris, n – груди
pelvis, is, f – таз
pes, pedis, m – стопа, нога
phalanx, phalangis, f – фаланга
pharynx, pharyngis, m – глотка, горло
pronātor, ōris, m – м'яз-привертач
pulmo, ōnis, m – легеня
radix, icis, f – корінь
regio, ōnis, f – область, ділянка
ren, renis, m – нирка
sanguis, ĩnis, m – кров
tendo, ĩnis, m – сухожилок
thorax, ācis, m – грудна клітка
tuber, tubēris, n – горб
ulcus, ulcēris, n – виразка
unguis, is, m – ніготь
urēter, ěris, m – сечовід
varix, varĳcis, m – венозний вузол
vas, vasis, n – судина
vertex, ĳcis, m – тім'я

Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників

adĳtus, us, m – вхід
apparātus, us, m – апарат
aquaeductus, us, m – водопровід
arcus, us, m – дуга
audĳtus, us, m – слух
conexus, us, m – зв'язок
cornu, us, n – ріг
ductus, us, m – протока
facies, ēi, f – поверхня, обличчя
foetus, us, m – плід
genu, us, n – коліно
gustus, us, m – смак
hiātus, us, m – роз твір, отвір
manus, us, f – рука, кисть
meātus, us, m – хід, прохід
olfactus, us, m – нюх
plexus, us, m – сплетення
processus, us, m – відросток
recessus, us, m – закуток
sensus, us, m – відчуття
series, ēi, f – ряд
sinus, us, m – пазуха
species, ēi, f – вид

tactus, us, m – дотик
tractus, us, m – шлях
visus, us, m – зір

Прикметник Прикметники першої групи

acusticus, a, um – слуховий
acutus, a, um – гострий
aduncus, a, um – кривий
adversus, a, um – повернений до чого-небудь
albus, a, um – білий
anatomicus, a, um – анатомічний
cavus, a, um – порожній
compactus, a, um – щільний
compositus, a, um – складний
coniunctivus, a, um – сполучний
crassus, a, um – товстий
cutaneus, a, um – шкірний
dexter, tra, trum – правий
durus, a, um – твердий
externus, a, um – зовнішній
gluteus, a, um – сідничий
internus, a, um – внутрішній
ischiatricus, a, um – сідничий
latus, a, um – широкий
longus, a, um – довгий
magnus, a, um – великий
medius, a, um – середній
multus, a, um – численний
palatinus, a, um – піднебінний
parvus, a, um – малий
rotundus, a, um – круглий
sinister, tra, trum – лівий
spongiosus, a, um – губчастий
spurius, a, um – несправжній
transversus, a, um – поперечний
vacuus, a, um – пустий

Прикметники другої групи

abdominalis, e – черевний
abducens, entis – відвідний
afferens, entis – приносний
alveolaris, e – комірковий
articularis, e – суглобовий
ascendens, entis – висхідний
basalis, e – основний
biceps, bicipitis – двоголовий
capillaris, e – капілярний
cerebralis, e – церебральний
costalis, e – реберний

craniālis, e – черепний
 dentālis, e – зубний
 frontālis, e – лобовий
 lacrimālis, e – слізний
 laterālis, e – бічний
 lumbālis, e – поперековий
 migrans, antis – блукаючий
 mollis, e – м'який
 nasālis, e – носовий
 occipitālis, e – потиличний
 orbitālis, e – очноямковий
 par, paris – рівний
 pectorālis, e – грудний
 pectorālis, e – грудний
 plantāris, e – підошовний
 radiālis, e – променевиий
 simplex, ĩcis – простий
 superficiālis, e – поверхневий
 temporālis, e – висковий
 teres, ĩtis – круглий
 thoracālis, e – грудний
 vasculāris, e – судинний
 vertebrālis, e – хребетний

Латинсько-грецькі дублети іменників першої відміни

Латинський іменник	Грецький відповідник	Значення
aqua	hydor, hydr-	вода
cellūla	cytos, cyt-	клітина
cornea	keras, keratos, kerat-	рогівка
forma	morphe, morph-	форма, будова
femīna	gyne, gynaec-	жінка
glandūla	aden, adenos, aden-	залоза
gingīva	ulon, ul-	ясна
lingua	glossa, gloss-	язик
mandibūla	myle, myl-, genys, geny-	нижня щелепа
maxilla	gnathos, gnath-	верхня щелепа
medulla	myelos, myel-	мозок
natūra	physis, physi-	природа
palpebra	blepharon, blephar-	повіка
sutūra	rhaphe, rraph-	шов
tela	histos, hist-	тканина
tonsilla	amygdala, amygdal-	мигдалик
vagīna	colpos, colp-	піхва
vena	phleps, phlebos, phleb-	вена
vertebra	spondylos, spondyl-	хребець
vesīca	cystis, cyst-	міхур
vita	bios, bio-	життя

Кінцеві терміоеlementи першої відміни

Терміоеlement	Значення
-emia	кров
-algnesia	больове відчуття
-algia	біль без органічної причини
-odynia	біль, больове відчуття
-ectasia	розширення
-ectomy	вирізання, видалення
-graphia	дослідження за допомогою рентгенівського знімка
-logia	наука, вчення
-malacia	розм'якшення
-pathia	страждання, захворювання, недуга
-plegia	удар, параліч, ураження
-rrhagia	кровотеча
-rrhaphia	зашивання, накладання шва
-rrhoea	підвищення виділення, течія
-scopia	огляд, обстеження за допомогою ендоскопічних приладів
-therapia	лікування
-tomy	розтин, розріз
-kinesia	рух
-mania	пристрасть, хвороблива схильність
-metria	вимірювання
-penia	нестача
-phagia	поїдання, поглинання
-philia	любов, схильність до чогось
-tonia	напруження, сила, тонус
-trophia	живлення
-uria	сеча
-megalia	збільшення, гіпертрофія
-sthenia	сила

Латино-грецькі дублети іменників другої відміни

Латинський іменник	Грецький відповідник	Значення
anĭmus	psyche, psych-	душа, духовна сила
caecum	typhlon, typhl-	сліпа кишка
cavum	antron, antr-	порожнина, печера
cerebrum	encephalon, encephal-	головний мозок
cibus	trophe, troph-	їжа, живлення
crassum	colon, col-	товста кишка
digĭtus	dactylos, dactyl-	палець
humĕrus	brachion, brachi-	плечова кістка
intestĭnum	enteron, enter-	кишка
labium	cheilos, cheil-	губа
ligamentum	desmos, desm-	зв'язка
locus	topos, top-	місце
muscŭlus	mys, myos, my(o)	м'яз
nasus	rhis, rhinos, rhin-	ніс
nervus	neuron, neur-	нерв
nodus	ganglion, gangli-	вузол
ocŭlus	ophthalmos, ophthalm-	око

palātum	uranos, uran-	піднебіння
somnus	hypnos, hypn-	сон
utērus	metra, metr-, hystera	матка
venēnum	toxicos, toxic-	отрута
ventricūlus	gaster, gastros, gastr-	шлунок

Кінцеві терміоеlementи іменників другої відміни

Терміоеlement	Значення
-iater	лікар
-blastus	зародок
-lithus	камінь
-logus	спеціаліст
-metron	міра
-scorium	інструмент
-spasmus	спазм, судома

Латинсько-грецькі дублети іменників третьої відміни

Латинський іменник	Грецький відповідник	Значення
abdomen, inis, n	lapara, lapar-	живіт
aēr, aēris, n	pneumat, pneumatos	повітря
apex, icis, m	acron, acr-	верхівка
articulatio, onis, f	arthron, arthr-	суглоб
caput, itis, n	cephale, kephale	голова
cartilago, inis, n	chondros, chondr-	хрящ
cor, cordis, n	cardia, cardi-	серце
corpus, ōris, n	soma, somatos	тіло
cutis, is, f	derma, dermat-	шкіра
dens, dentis, m	odus, odont-	зуб
homo, inis, m	anthropos, anthrop-	людина
fel, fellis, n	chole, chol-	жовч
lien, lienis, m	splen, splen-	селезінка
mater, tris, f	meninx, mening-	мозкова оболонка
mens, mentis, f	phren, phren-	розум, думка
os, oris, n	stoma, stomat-	рот
os, ossis, n	osteon, oste-, ost-	кістка
pectus, ōris, n	stethos, sthet-	груди
pes, pedis, m	pus, podos, pod-	нога, стопа
pulmo, ōnis, m	pneumon, pneum-	легеня
ren, renis, m	nephros, nephr-	нирка
sanguis, inis, m	haema, haemat-	кров
sol, solis, m	helios, heli-	сонце
tumor, oris, m	oncos, onc-	пухлина
tendo, ĩnis, m	tenon, ten-	сухожилок
tempus, ōris, n	chronos, chron-	час
unguis, is, m	onyx, onychos, onych-	ніготь
vas, vasis, n	angion, angi-	судина
viscus, ěris, n	splanchnon, splanchn-	внутрішні органи

Кінцеві терміоелементи іменників третьої відміни

-genesis	походження, виникнення, зародження
-gnosis	пізнання, вчення
-lysis	розпад, розчинення, руйнування
-paresis	парез, неповний параліч
-poësis	утворення, створення
-ptosis	опущення органа
-rrhexis	розрив
-schisis	розщеплення
-sclerosis	затвердіння тканин чи органів
-stasis	застій (крові, жовчі, сечі)
-stenosis	звуження
-ectasis, -tasis	розширення
-mycosis	грибкове захворювання
-necrosis	змертвіння

Латинсько-грецькі дублети прикметників першої групи

Латинський прикметник	Грецький відповідник	Значення
albus, a, um	leucos, leuc-	білий,
aliënus, a, um	xenos, xen-	чужий
alter, a, um	allos, allo-	інший
angustus, a, um	stenos, sten-	вузький
caecus, a, um	typhlos, typhl-	сліпий
crassus, a, um	pachys, pachy-	товстий
durus, a, um	scleros, scler-	твердий
flavus, a, um	xanthos, xanth-	жовтий
griseus, a, um	polis, poli(o)-	сірий
magnus, a, um	megas, mega- macros, macr-	великий
medius, a, um	mesos, mes-	середній
multus, a, um	polys, poly-	численний
niger, gra, grum	melas, melan-	чорний
novus, a, um	neos, neo-	новий
parvus, a, um	oligos, olig- micros, micr-	малий
proprius, a, um	autos, auto-	власний
rectus, a, um	proctos, proct- orthos, orth-	прямий
ruber, bra, brum	erythros, erythr-	червоний
spurius, a, um	pseud-, pseudo-	несправжній
tardus, a, um	bradys, brady-	повільний

Латинсько-грецькі дублети прикметників третьої відміни

Латинський прикметник	Грецький відповідник	Значення
aequālis, e	homoios, homos	рівний
brevis, e	brachys, brachy-	короткий
celer, is, e	tachys, tachy-	швидкий
dulcis, e	glycys, glycy-	солодкий
gravis, e	barys, baro-	тяжкий
latens, entis	cryptos, crypt-	прихований

mollis, e	malacos, malac-	м'який
omnis, e	pan, pant-	весь, всякий
par, paris	isos, iso-	рівний
senīlis, e	geron, geront-	старечий

Латинсько-грецькі дублети іменників четвертої і п'ятої відмін

Латинський іменник	Грецький відповідник	Значення
auditus, us, m	acusic, acus, -acusia	слух
cornu, us, n	keras, kerat-	ріг, рогова речовина
foetus, us, m	embryon, embry-	зародок
gelu, us, n	cryos, cry-	холод, мороз
genu, us, n	gony, gon-	коліно
gustus, us, m	geusic, geus-, -geusia	смак
manus, us, m	cheir, chir-	рука, кисть
motus, us, m	kinesis, kines, -kinesia	рух
olfactus, us, m	osme, osm-, -osmia	нюх
partus, us, m	tocos, toc-	пологи
pulsus, us, m	sphygmos, sphygm-	пульс
sensus, us, m	aesthesis, aesthes-	відчуття
textus, us, m	histos, hist-	тканина
visus, us, m	opsis, op(t)-, -opsia	зір
facies, ei, f	prosopon, prosop-	обличчя
rabies, ei, f	lyssa, lyss-	сказ
species, ei, f	eidos, id-	вид